

Νίκος
Μπακουνάκης
Πανεπιστήμιο

ΠΕΡΑ ΑΠΟ ΤΟ ΚΑΛΟ ΚΑΙ ΤΟ ΚΑΚΟ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 16

ΠΟΛΙΣ

ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ

ΔΟΚΙΜΙΑ

Πάτρα, μια ελληνική πρωτεύουσα στο 19ο αιώνα

ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗΣ, 1988, 1995

Το φάντασμα της Νόρμα

ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗΣ, 1991

Μήδεια-Κάλλας

ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗΣ, 1995

Το κρασί του Γουσταύου

ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗΣ, 1997

ΣΥΛΛΟΓΕΣ ΚΕΙΜΕΝΩΝ

Οι δρόμοι της σκέψης (με τον Δημήτρη Μητρόπουλο)

ΚΕΔΡΟΣ, 1996

Ιταλικές Νύχτες

ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗΣ, 2001

ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ

Μια μέρα με τον Λούντβιχ

ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗΣ, 1993

ΛΕΥΚΩΜΑΤΑ

Φισκάρδο, χωριό της Κεφαλονιάς

ΔΙΒΑΝΗΣ, 2003

Πάτρα, Τότε και Τώρα

ΟΛΚΟΣ, 2005

ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΙΣ

Γιώργος Σεφέρης-Ανν Φιλίπ, Συνομιλία

ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗΣ, 1991

ΥΠΟ ΕΚΔΟΣΗ

Μια στιγμή της Ευρώπης στην Ελλάδα του 19ου αιώνα

ΠΟΛΙΣ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Πέρα από το καλό και το κακό
του άρθρου 16

ΝΙΚΟΣ ΜΠΑΚΟΥΝΑΚΗΣ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Πέρα από το καλό και το κακό
του άρθρου 16

Πανεπιστήμιο

σχεδιασμός έκδοσης: Μαρία Τσουμαχίδου

σελιδοποίηση: Εκδόσεις ΠΟΛΙΣ

διόρθωση: Άννα Μαραγκάκη

τυπώθηκε τον Δεκέμβριο του 2006

© 2006, Νίκος Μπακουνάκης και εκδόσεις ΠΟΛΙΣ

Ομήρου 32, 106 72 Αθήνα

τηλ.: 210-36 43 382, 210-36 17 993, 210-36 39 344

fax: 210-36 36 501

e-mail: polis@ath.forthnet.gr

ISBN: 978-960-435-138-1

εκδόσεις ΠΟΛΙΣ

Τα τέσσερα κείμενα αυτού του φυλλαδίου γράφτηκαν μέσα στο καλοκαίρι και το φθινόπωρο του 2006 και δημοσιεύτηκαν σε κυριακάτικες ή καθημερινές εκδόσεις της εφημερίδας *Το Βήμα*. (Ευχαριστώ το *Βήμα* που επέτρεψε την αναπαραγωγή.) Είναι κείμενα εν θερμώ, όπως συνηθίζουμε να λέμε για τα κείμενα που γράφονται για να ανταποκριθούν σε συνθήκες επικαιρότητας. Την επικαιρότητα υπαγόρευε και υπαγορεύει η αναθεώρηση του άρθρου 16 του Συντάγματος, με σημείο αιχμής την ίδρυση ιδιωτικών ή μη κρατικών πανεπιστημίων (πάντοτε αναρωτιόμουν αν ο ορισμός «μη κρατικό» είναι προϊόν ειρωνείας, δηλαδή αντιφραστικού λόγου, ή θέμα ουσίας, δηλαδή μελέτης της διεθνούς πανεπιστημιακής πραγματικότητας).

Η αντιπαράθεση που προκαλεί η αναθεώ-

ρηση του άρθρου 16 δεν εξαντλείται μόνο στην πολεμική αλλά παίρνει και βίαιες διαστάσεις, όπως δείχνουν τα παραδείγματα των καταλήψεων, των καταστροφών πανεπιστημιακής περιουσίας, των συγκρούσεων στα κέντρα των πόλεων. Πάνω απ' όλα, είναι μια αντιπαράθεση ενδοπανεπιστημιακή που αποκαλύπτει την κρίση διακυβέρνησης του πανεπιστημίου αλλά και την αδιέξοδη λειτουργία του πανεπιστημιακού συνδικαλισμού, δηλαδή του κομματικού ή παραταξιακού συνδικαλισμού. Είναι επίσης μια αντιπαράθεση διακομματική αλλά και μια αντιπαράθεση ενδοκομματική, όπως αποδεικνύει ο πόλεμος χαρακωμάτων (ή μήπως ανοιχτός;) στο ΠΑΣΟΚ. Φυσικά, είναι και μια αντιπαράθεση γενικότερα κοινωνική με την παρέμβαση πολλών παραγόντων του δημόσιου βίου, όπως φαίνεται από τη μεγάλη και ποικίλη αρθρογραφία που αναπτύσσεται στον Τύπο.

Η αντιπαράθεση αυτή, όπως συμβαίνει σχεδόν πάντοτε στην Ελλάδα, γίνεται με τους πρωτόγονους όρους διαλόγου «άσπρο-μαύρο». Δηλαδή δημόσιο ή ιδιωτικό πανεπιστήμιο, ή ταν ή επί τας. Θέλησα να διαφοροποιηθώ απ' αυτού του είδους την αντιπαράθεση

και να μετακινηθώ προς την ουσία του προβλήματος που είναι το πανεπιστήμιο ως φορέας παιδείας, ως χώρος καλλιέργειας της επιστήμης.

Τις αναγκαστικά αρθρογραφικές, δηλαδή ελλειπτικές απόψεις μου ήρθαν να ενισχύσουν δύο σημαντικά βιβλία που στεγάζονται στον ίδιο εκδοτικό οίκο, το δοκίμιο πολεμικής της Νατάσα Πολονού *Τα χαμένα παιδιά μας* και το δοκίμιο εφαρμοσμένης πολιτικής φιλοσοφίας του Αλαίν Ρενώ *Τι είναι δίκαιη πολιτική; Δοκίμιο για το καλύτερο πολίτευμα*, με το επίκαιρο και πλήρες επιχειρημάτων κεφάλαιο «Το δημοκρατικό κράτος απέναντι στο πρόβλημα της διακυβέρνησης: υπέρ ή κατά της αυτονομίας των πανεπιστημίων;»

Η ταπεινή πανεπιστημιακή μου εμπειρία στο Πάντειο Πανεπιστήμιο θέλω να πιστεύω ότι απαλλάσσει τα κείμενα που ακολουθούν από το υπεροπτικό βλέμμα μιας εξ αποστάσεως θεώρησης της πραγματικότητας.

μία απολογία του πανεπιστημίου. Του πανεπιστημίου σκέτα, χωρίς το επίθετο «δημόσιο» ή «ιδιωτικό», του πανεπιστημίου έτσι όπως μας το κληροδότησε ο ευρωπαϊκός πολιτισμός, το περιγράφει ο Γκαίτε στον Φάουστ², το σχηματοποίησαν τα παραδείγματα της Οξφόρδης και της Σορβόνης ή το οροθέτησε απέναντι στο κράτος το πανεπιστήμιο που ίδρυσε ο Χούμπολντ στη Γερμανία πριν από δύο αιώνες. Φυσικά, κανένας δεν αρνείται την «παρέμβαση» της αγοράς και κανένας δεν θέλει άνεργους πτυχιούχους. Αλλά η επίκληση της αγοράς για την καταξίωση ή την απαξίωση των πτυχίων είναι εκ του πονηρού και αντιστρατεύεται τη φύση του πανεπιστημίου. Αν θέλουμε την αγορά, η λύση είναι απλή. Ας καταργήσουμε όλες τις μη αγοραίες σχολές, ακόμη και τις αγοραίες, κι ας παραδώσουμε τα πανεπιστήμια στα επιμελητήρια και στους κλαδικούς συνδέσμους.

2. «Αχ, σπούδασα φιλοσοφία/Ιατρική και νομική/Και δυστυχώς θεολογία/με επιμέλεια μοναδική», αυτοσυστήνεται ο Φάουστ στη φερώνυμη τραγωδία του Γκαίτε (μτφρ. Πέτρος Μάρκαρης, Εκδόσεις Γαβριηλίδης, 2001).

Περιεχόμενα

Πρόλογος

[7]

Μαξ Βέμπερ

[10]

Χάρβαρντ και Πάντειο

[15]

Ιδιωτικό χρήμα, δημόσιες αρετές

[21]

Με τη σφραγίδα της αγοράς

[26]

Η κρίση του δημόσιου πανεπιστημίου.
Το φάσμα του ιδιωτικού πανεπιστημίου:
πρόκληση ή απειλή. Η ευρωπαϊκή
παράδοση και το αγγλοσαξονικό παρά-
δειγμα. Ο εκσυγχρονισμός και η αυτο-
νομία. Η κρυφή γοητεία της αγοράς και
το ιδιωτικό χρήμα. Το πανεπιστήμιο ως
φορέας πολιτισμού και παιδείας.

Ο Νίκος Μπακουνάκης είναι επίκουρος
καθηγητής στο Πάντειο Πανεπιστήμιο,
αρχισυντάκτης στο Βήμα της Κυριακής και
αρθρογράφος στο ημερήσιο Βήμα.